

(א) ר"ה סה: (ב) צנפדר התפלה ל"ג מלה ממונות; (ג) גיטין ע"ג; (ד) [תוספתא מסכת פ"א]; (ה) [ע"י מוס' קדושין נ: ד"ה ה"ג מקדשו וכו' וחסוי' ציבורות מטה פ"א]; (ו) [ע"י מוס' (ז) צ"מ ח. עב. ר"ה ב. (דף קז.) שביעית פ"י מ"ה ב"ב ח: קט: קפ"א; (י) לעיל ב: יבמות קכ"ג; (ח) [שמות כג.; (ט) [שם]; (י) [למקן ג'.; (כ) [צנפדר לה]; (ל) [שם]; (מ) [ע"י מוס' (נ) [צ"ל אחר ד"ה שזמנו]; (ס) כ"א לימא גיטין; (ע) [צ"ב קטב].

גליון הש"ס

מתנ"י אחד דיני ממונות. עיין זכתיק דצ"ב מ"ב מוס' ד"ה א':

מוסף רש"י

מתחילין מן הגדול. כשעומדין למנין לזכות אם רוב ממנאין או רוב מטריהן (גיטין נט.). מן הצד. מן הקטנים ולא מן הגדול, שלא ילמדו חובה והשאר נעניין מפני שלא נלקח עליו משום לא תענה לעני רב ודעתי כפ"ק מוקמין להאי קרא כפ"ק (ב.) לא הסתייג לטובה כ"י ולא ילמדו זכות (גיטין שם.) שטורי חוב המוקדמין. שנכתבו ביום ט"ו בניסן וכתב בתוך השטר כמלמד בניסן (רשב"ם ב"ב קפ.). פסולין. שר"ל לערוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מנען ששטר ושר"ל כד"ן שטרי קדמה מכרה להלוה וכשטר מעדי שהלוה קדמה לפיכך קטבוה מלגנות זו ולא יערוף אפילו ממנן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שטרי גובה מן המשועבדים (ר"ה ב. ובשו"ע ב"ח ע"ב.) אי מני שנכתב השטר בחד בניסן אלא כתוב בו שחזר בניסן לזה פלוני פלוני הוא לא ליה ממנו פלוני עד ט"ו בניסן ג' זה מוקדם ופסול שאין לו לערוף אלא ממנן ההלוה ואיך. וללא ככ"י דלמד עזי כחמנוי וכן ה' (רשב"ם ב"ב קפ.) ומיהו אם ההלוה היה בחד בניסן בפני עדים וקטו מניו להשתעבד נכסי לזה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו בחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (שם ע"פ ב"ב קעב.). דבר תורה כ"י ברדישה ובחקירה. לר"ן לנדון את העדים בלתי יום בלתי שנה הלוה (לעיל ב.) שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כנפשות, ויבין דכתיב דרישה ותקירה נדיני נפשות. דכתיב (דברים יג) ודרכת ותקרת. הוא הדין לדיני ממונות (לעיל ג.) שלא תבעול דלת בפני לדין. שמועט מהלכות שם יכפור והעדים יעטו ולא תהא עדותן מכוננת וליבסתי (שם).

אחד דיני ממונות. **דרישה ותקירה**. חקירות ודרישות שחוקרים את העדים שנאמר משפט אחד יהיה לכם ודניני נפשות כתיב ודרכת ותקרת (דברים יג): **דיני ממונות בשלשה**. הא ילפינן

בפרק קמח (דף ק"ב): **פוסחין**. תחלה **לזכות בן לחובה**. בלתי שירלו אצל **בדני נפשות פוסחין לזכות**. ובגמרא [ע"ב] יליף להו: **מטין על פי אחד**. מטין את הדין אחר המרובין על פי דיין אחד כגון שנים אומרים זכאי ואחד חייב או איפכא: **ודיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות**. שנים עשר מוכים ואחד עשר מחייבים זכאי אצל לחובה אין מטין אחר הרוצ אלא אם כן רבו המחייבין על המוכין שנים כדאמרין בפרק קמח (דף ק"ב) לא תהיה אחרי רבים לרעותי) ודניני ממונות ליכא לאוקמה כדאמר לקמן (דף לו): לא תטה משפט חביבין) אצל אשה מטה משפט שור הנסקל וכל שכן שאר דיני ממונות: **מחזירין**. סותרין את הדין לאחר שגמרוהו וידעו שטעו מחזירין את הדבר בן לזכות בן לחובה: **ואין מחזירין לחובה**. בגמרא^ו יליף לה: **הכל מלמדן**. ואפי' תלמידים היושבין לפני הדיינין ולא נתמנו בית שהתחיל תחלה להביא ראיות לחובה יכול לחזור בו ולזכות: **אינו חוזר ומלמד חובה**. סברא היא דענינן והלילו. ובגמרא (דף ג'.) מוקים לה **שעת משא ומתן** הוא דלא יחזור דמתוך שאתה אומר לו שלא לחזור הוא מחזר אחר ראיות להעמיד דבריו ושמה ימלא ראיות נכונות אצל **שעת גמר דין** שכבר חזר על כל דדין ונראה לו שאין דבריו נכונים חוזר ומלמד חובה: **דינן ציוס**. משא ומתן כ"י: **ולין בגמרא**): **דיני נפשות גומרים בו ציוס לזכות וציוס של אחריו לחובה**. אם יזכוהו ביום

ראשון פוסקין את דינו מיד והולך לו אצל אם לא יכלו לזכות ציוס ראשון אין פוסקין את דינו לחובה אלא מלינין את דינו עד למחר שמה ימלא בלילה זכות: **לא בערב שבת**. שאין יכולין לגומרו למחר אם יתחייב שאין מיתת בית דין דוחה שבת ולשהותו אי אפשר מפני עינוי הדין משגגמר הדין: **הטהרות והטמאות**. אם צא אדם לישאל על דבר מטהרות מתחילין מן הגדול שואלין תחלה לגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר: **מן הצד**. מן הקטנים שמה יחייבנו הגדול ולא יכלו לחקות על דבריו משום לא תענה על ראש המיוחסין וראויין להשיא צנותיהם לכהנים: **ג'ו'** **בלחד בניסן בשמיטה**. לקמן מפרש אמאי נקט שמיטה: **שזמנו כתוב**. זמנו הוכיח שנכתב בחד בניסן בשמיטה והוליא צעל חוב על חזירו על ידי משכון או על ידי פרוצול שלא משמטתו שביעית או שהגיע זמנו לגבות קודם ראש השנה של שמינית ושביעית בניסן^ט אינה משמטת אלא בצופה דכתיב (דברים טו) מקץ שבע שנים לסוף שביעית וזה קדם ותבעו: **חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו**. וקודם לכן ראו המלוה במקום הכתוב בשטר והוטל עליהם לכתוב שטר ואיחרוהו מלכותבו עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ולא כתבו שם המקום שנכתב בו השטר אלא שם המקום שראו המלוה שם. ואע"ג דאמרינן בגיטין (דף פ.) כי יתציתו צהיני כתבו צהיני ואע"ג דמימסרן לכו מילי צשילי מיהו אם כתבו צשילי לא מיפסיל צהכי והיהו ענה טובה קמ"ל שלא יציאוהו לדי הזמה דלא לימרו והלא ציוס פלוני ממנו הייתם צהיני: **היכי**. אמר שמה איחרוהו מכדי דרישה ותקירה לאכחושי קא אתיא והיכא דקא מיתכחושו קמנן ניקו אגן מתרלינן למילתיהו בשמא: **וליעטמין**. דמותבת מצרייתא אומיב ממתניתין דאלימא ומגויה צפי כל: **שטרי חוב המוקדמין**. ליכתב קודם המלוה: **פסולין**. דקא צעי למיטרף לקוחות מוזמן הכתוב שלא כדון וקנסין היתרא אטו איסורא ופסול אפי' מוזמן שני כדאמרינן בלתי **נשך** [צ"מ עב.]: **והמאוחרין**. שצאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן: **בשרין**. דמעליותא היא דקא מחיל ליה לשיבועדא עד השתא. אלמא לא בעינן דרישה ותקירה דא"כ היכי מתרלינן למילתא דשטרא נימא יויפא הוא ולא ראו עדים החתומים בו את המלוה הזאת ואי משום הנך סהדי אחריני תהוי כמלוה על פה ולא יערוף לקוחות דמלוה על פה לא תרפא ממשעבדי דלית לה קלא: **הא**. דמקשת לי לותביה ממתניתין לא קשיא לי דעדיפא מינה קאמרין מתניתא דאותיבנא מינה העדיפה והחזיקה כח בדבר יותר מאותה משנה דאשמעינן רבותא דאפילו שמיטה דאי לא דווקא קאמרי בו ציוס לא הוו מרעי למילתיהו לכתוב שטר המלוה הנעשית קודם לכן בלתי **דלא שכיחי אינשי דמוזפי**. משום דמתיראין מן שמיטה שלא תשמט מעותיהם לדיכא למימר איחרוהו וכתבוהו דלא מרעי לשטרייהו שהכל מרגנין אחריו לומר מוזיף הוא שאין דרך להלוות בזמן שמיטה: **אפ"ה כיון דשביעי**. אינה משמטת אלא בצופה דכתיב מקץ תלינן בלתיאריו ומכשרינן: **מכל מקום**. מתנ"י קשיין אהדדי: **אמר רבי חנינא וכו'**. ומתניתין דאורייתא קמי תקנתא וצרייתא דרבנן בטר תקנתא: טעו

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לב.

עין משפט
גד מצוה

א א מיי פ"א מהל' סנהדרין הלכה א והכל ט:
ב [מ"י] שם הל"ב טו"ע ח"מ ס' ה סעי' ב:
ג א מיי פ"ט מהל' עדות הלכה א סמג עשין קי טו"ע ח"מ ס' ג סעי' ט:

ג ד מיי פ"ג מהל' מלה הלכה א סמג עשין פ"ב טו"ע ח"מ ס' מג סעיף ז:

ד ה מיי שם הלכה ג טו"ע ח"מ ס' שס"ד י:

ו [מ"י] פ"ט מהל' שמיטה הל' ד טו"ע ח"מ ס' סו סעי' ז:

ה ז ה מיי פ"ג מהל' עדות הל' א סמג עשין קט טו"ע ח"מ ס' ל סעיף א:

תורה אור השלם

1. משפט אחד ז"קיה לכב בבר בא"ורו י"קיה פי א"י ז' אלהיכם. ויקרא כד כב

רבינו חננאל

פ"ד אחד דיני ממונות
ואחד דיני נפשות ברדישה ובחקירה כ"י. ואקשינן וכו' בעינן דרישה וחקירה בדיני ממונות והתניא שטר שזמנו באחד בניסן בשמיטה פי' וכתב בו פרוצול ובאו עדים ואמרו והלא אלו העדים שבשטר זה היו עמנו באחד בניסן בשמיטה במקום פלוני השטר כשר והעדים כשרים חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי ס"ד בעינן דרישה וחקירה היכי אמרין שמא הנה בטלחה חקירות דאיוה יום איוז שעה ומתמהינן עלה ולעטמך תקשי לך מתניין דקתני שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרים כשרים ופרקי' הא לא קשיא. הא עדיפא מינה לאקשיין דאיכא למימר שטר זה לא יתכן להיות מאוחר דלא שבך אינשי שני דחיתורא וכתב שנת שמיטה דמרע ליה לשטריה קמ"ל כיון דשביעית סופה משמטת מיקרי אמר אפשר דמרע לי בהחלה או באמצעייתה לפיכך כתב שנת שמיטה וישר מאוחר הוא וכשר. מ"מ הקושיא עומדת ושני ר' חנינא לעולם אפילו דיני ממונות ברדישה וחקירה ומה טעם אמרו [נדלא בעינין]

אחד דיני ממונות. מה צין דיני ממונות לדיני נפשות אף על גב דשום בחקירה ודרישה מדכתיב משפט אחד יהיה לכם לענין מילי דתלו בזכות וחובה אין להשוותם דלא סייך דדיני ממונות: **חיישינן שמא איחרוהו**. פ"ה איחרוהו מלכותבו עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ועל חנם דתק אלא י"ל כי הויא דגט פשוט (צ"ב דף קפא. ושם) שטר שזמנו כתוב בו בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר וה"נ שטר זה נכתב לפני אחד בניסן של שמיטה במקום הכתוב בשטר ונמלא כשהגיע אחד בניסן של שמיטה שהוא זמנו של שטר לא היו בלוחו מקום שהלכו למקום אחר ור"מ מאי איריא משום דאיחרוהו כי לא איחרוהו נמי יש להכשיר כדאמר ט' אי ידעיתו יומא דלקניתו ציה כתובו יומא דלקניתו ציה ושמה לא בלחד בניסן נכתב אלא אחרי כן במקום הכתוב בו וי"ל דהכא בשטר מלוה איירי דאין לכתוב אלא יום שנכתב השטר דלא ליגזי ממשעבדי שלא כדון ומיהו משמע מהכא דתלינן מספק להכשיר את השטר וקשה לפ"ה דריש פ"ק דר"ה (דף ג. ו) ושם) ואין להאריך כאן: **כאן**

גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה לפיכך יאין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני ממונות^ו הטהרות מתחילין מן הגדול דיני נפשות מתחילין מן הצד **הכל כשרין לרון דיני ממונות ואין הכל כשרין לרון דיני נפשות אלא כהנים ליום וישראלים המשיאין לכהונה: ג'ו'** **דיני ממונות מי בעינן דרישה וחקירה ורמינהו** ט' **שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה היכי חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו וליעטמך תיקשי לך מתנ"י^ו **ישטרי חוב המוקדמין פסולים והמאוחרים כשרין ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה מאוחרין אמאי כשרין הא לא קשיא דעדיפא מינה קאמרין דאפי' אחד בניסן בשמיטה דלא שכיחי אינשי דמוזפי דליכא למימר שמא איחרוהו וכתבוהו דלא מרע לשטריה אפ"ה כיון דשביעית יסופה משמטת מכשרינן מ"מ קשיא: סימן חרפ"ש: א"ר חנינא** י"דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות ברדישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לוינן אלא מעתה **טעו****

על דבר אלא שם המקום שראו המלוה שם. ואע"ג דאמרינן בגיטין (דף פ.) כי יתציתו צהיני כתבו צהיני ואע"ג דמימסרן לכו מילי צשילי מיהו אם כתבו צשילי לא מיפסיל צהכי והיהו ענה טובה קמ"ל שלא יציאוהו לדי הזמה דלא לימרו והלא ציוס פלוני ממנו הייתם צהיני: **היכי**. אמר שמה איחרוהו מכדי דרישה ותקירה לאכחושי קא אתיא והיכא דקא מיתכחושו קמנן ניקו אגן מתרלינן למילתיהו בשמא: **וליעטמין**. דמותבת מצרייתא אומיב ממתניתין דאלימא ומגויה צפי כל: **שטרי חוב המוקדמין**. ליכתב קודם המלוה: **פסולין**. דקא צעי למיטרף לקוחות מוזמן הכתוב שלא כדון וקנסין היתרא אטו איסורא ופסול אפי' מוזמן שני כדאמרינן בלתי **נשך** [צ"מ עב.]: **והמאוחרין**. שצאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן: **בשרין**. דמעליותא היא דקא מחיל ליה לשיבועדא עד השתא. אלמא לא בעינן דרישה ותקירה דא"כ היכי מתרלינן למילתא דשטרא נימא יויפא הוא ולא ראו עדים החתומים בו את המלוה הזאת ואי משום הנך סהדי אחריני תהוי כמלוה על פה ולא יערוף לקוחות דמלוה על פה לא תרפא ממשעבדי דלית לה קלא: **הא**. דמקשת לי לותביה ממתניתין לא קשיא לי דעדיפא מינה קאמרין מתניתא דאותיבנא מינה העדיפה והחזיקה כח בדבר יותר מאותה משנה דאשמעינן רבותא דאפילו שמיטה דאי לא דווקא קאמרי בו ציוס לא הוו מרעי למילתיהו לכתוב שטר המלוה הנעשית קודם לכן בלתי **דלא שכיחי אינשי דמוזפי**. משום דמתיראין מן שמיטה שלא תשמט מעותיהם לדיכא למימר איחרוהו וכתבוהו דלא מרעי לשטרייהו שהכל מרגנין אחריו לומר מוזיף הוא שאין דרך להלוות בזמן שמיטה: **אפ"ה כיון דשביעי**. אינה משמטת אלא בצופה דכתיב מקץ תלינן בלתיאריו ומכשרינן: **מכל מקום**. מתנ"י קשיין אהדדי: **אמר רבי חנינא וכו'**. ומתניתין דאורייתא קמי תקנתא וצרייתא דרבנן בטר תקנתא: טעו